

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος επιμελητριών έκδοσης.....	15
Χαιρετισμός.....	19
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΓΕΝΕΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου & Λία Σοφτά-Nall

Η γένεση της οικογενειακής θεραπείας.....	29
Παρατηρήσεις από τις οικογένειες των σχιζοφρενών.....	30
Δημιουργία κέντρων οικογενειακής θεραπείας και δημοσίευση σχετικών συγγραμμάτων.....	32
Η Γενική Θεωρία Συστημάτων και η Κυβερνητική.....	32
Γενική Θεωρία Συστημάτων.....	33
Κυβερνητική.....	35
Η οικογενειακή-συστημική θεραπεία ως νέο παράδειγμα.....	36
Διεύρυνση του πλαισίου – αντίληψη ολοτήτων.....	37
Κυκλική σχέση σε αντιδιαστολή με τη γραμμική.....	37
Μετέπειτα εξελίξεις στην οικογενειακή θεραπεία.....	38
Πρώτης τάξης κυβερνητική περίοδος.....	39
Δεύτερης τάξης κυβερνητική περίοδος.....	39
Η χρήση του λόγου ως βασική θεραπευτική παρέμβαση.....	43
Επίγνωση από τον θεραπευτή του αξιακού του συστήματος.....	45
Μοντέλα οικογενειακής θεραπείας πρώτης, δεύτερης και τρίτης γενιάς.....	46
Βιβλιογραφία.....	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου & Λία Σοφτά-Nall

Η ελληνική οικογένεια και το κοινωνικό πλαίσιο.....	51
Οικογενειακή θεραπεία στην Ελλάδα.....	58
Κέντρα οικογενειακής θεραπείας στην Ελλάδα.....	62
Βιβλιογραφία.....	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΣΤΑΔΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ

Λία Σοφτά-Nall & Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου

Εισαγωγή.....	67
Εξελικτικά στάδια ζωής: ολοκληρωμένες οικογένειες.....	68
Εξελικτικά στάδια στις διαζευγμένες οικογένειες.....	70
Βιβλιογραφία.....	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ [Murray Bowen]

Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου & Λία Σοφτά-Nall

Εισαγωγή.....	73
Επιδράσεις.....	75
Βασικές θεωρητικές θέσεις.....	76
Συναισθηματικό σύστημα της πυρηνικής οικογένειας.....	76
Διαφοροποίηση.....	77
Τριγωνοποίηση.....	79
Διαγενεακή μεταβίβαση.....	80
Διαδικασία προβολής της οικογένειας.....	81
Σειρά γέννησης.....	81
Συναισθηματική αποκοπή.....	81
Κοινωνική συναισθηματική διαδικασία.....	82
Διάγνωση.....	82
Σκοπός της θεραπείας.....	83
Θεραπευτική διαδικασία.....	84
Ο θεραπευτής.....	85
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	86
Χρήση ερωτήσεων.....	86
Γενεόγραμμα.....	86
Ερμηνεία.....	92
Εκπαίδευση.....	92
Παίξιμο ρόλων.....	92
Άδεια καρέκλα.....	92
Συμμετοχή της εκτεταμένης οικογένειας.....	93
Ανακεφαλαίωση.....	93
Βιβλιογραφία.....	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Αναστασία Τσαμπαρλή

Εισαγωγή.....	97
Επιδράσεις.....	98
Βασικές θεωρητικές θέσεις.....	98
Η συγκρότηση του οικογενειακού ασυνείδητου πεδίου.....	99
Η οικογένεια ως ομάδα βασικών παραδοχών.....	100
Το αμοιβαίο οικογενειακό κράτημα.....	103
Η δυσλειτουργική οικογένεια.....	103
Στόχος της θεραπείας.....	105
Θεραπευτική διαδικασία.....	106
Η κλινική διαγνωστική συνέντευξη.....	106
Ο κύκλος ζωής της οικογένειας.....	107
Καθορισμός θεραπευτικού πλαισίου: ο ρόλος του θεραπευτή.....	107
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	109
Αποσαφήνιση και ερμηνεία.....	109

Διεργασία (working through).....	109
Η μεταβίβαση/αντιμεταβίβαση	110
Η ανάλυση των αντιστάσεων	111
Το τέλος της θεραπείας	111
Ανακεφαλαίωση.....	112
Σημαντικοί όροι.....	112
Βιβλιογραφία.....	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ [Μοντέλο Virginia Satir]

Λία Σοφτά-Nall & Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου

Εισαγωγή.....	117
Επιδράσεις	118
Βασικές θεωρητικές θέσεις.....	119
Εξέλιξη και ολοκλήρωση του ατόμου	119
Αυτοεκτίμηση και επικοινωνία.....	119
Αρνητικοί επικοινωνιακοί ρόλοι.....	120
Η οικογένεια ως ανοιχτό και ως κλειστό σύστημα.....	122
Επιμέρους αρχές που εφαρμόζονται στο θεραπευτικό μοντέλο της Satir.....	122
Η σημασία του συμπτώματος.....	123
Σκοπός της θεραπείας.....	124
Θεραπευτική διαδικασία.....	124
Κεντρικά σημεία στη θεραπευτική διαδικασία	124
Στάδια στη θεραπευτική διαδικασία	125
Ο θεραπευτής.....	125
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	126
Βιωματική μάθηση της επικοινωνίας.....	126
Οικογενειακό γλυπτό	126
Ανακεφαλαίωση.....	127
Βιβλιογραφία.....	127

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΔΟΜΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ [Μοντέλο Salvador Minuchin]

Λία Σοφτά-Nall & Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου

Εισαγωγή.....	129
Επιδράσεις	130
Βασικές θεωρητικές θέσεις.....	131
Δομή και οργάνωση της οικογένειας.....	131
Παράγοντες και διαδικασίες που καθορίζουν τη δομή της οικογένειας.....	131
Υποδεικνυόμενος ασθενής.....	132
Συμπληρωματικότητα και αμοιβαιότητα των λειτουργιών.....	132
Όρια	133
Υποσυστήματα	134
Συνασπισμοί, συμμαχίες.....	136
Σκοπός της θεραπείας.....	136
Θεραπευτική διαδικασία	136

Ο θεραπευτής.....	137
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	138
Τεχνικές σύμπραξης.....	138
Τεχνικές αναδόμησης.....	140
Υποστήριξη, εκπαίδευση και καθοδήγηση.....	142
Ασκήσεις.....	144
Ανακεφαλαίωση.....	145
Βιβλιογραφία.....	145

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 Η ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΜΙΛΑΝΟΥ

Γιώργος Μπογδάνης

Εισαγωγή: Η πρώτη φάση.....	147
Βασικές θεωρητικές επιδράσεις.....	147
Θεραπευτική διαδικασία.....	149
Ο ρόλος του προσώπου που παραπέμπει την οικογένεια για θεραπεία (The Referring Person).....	150
Συνθήκες διεξαγωγής της συνεδρίας.....	150
Οι πέντε φάσεις της συνεδρίας.....	151
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	152
Κυκλικές ερωτήσεις.....	154
Θετική σημασιοδότηση (Positive Connotation).....	156
Οικογενειακές τελετουργίες (Family Rituals).....	156
Ο ρόλος του θεραπευτή.....	158
Ολοκλήρωση της θεραπείας.....	159
Η δεύτερη φάση: Η διάσπαση της Ομάδας.....	160
Η συνεργασία των Cecchin-Boscolo.....	163
Σύγκριση της πρακτικής των δύο Ομάδων (Palazzoli-Prata και Cecchin-Boscolo).....	166
Σημαντικοί όροι.....	167
Βιβλιογραφία.....	169

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΣΤΗ ΛΥΣΗ

[Steve de Shazer & Insoo Kim Berg]

Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου & Λία Σοφτά-Nall

Επιδράσεις.....	173
Βασικές θεωρητικές θέσεις.....	174
Σκοπός της θεραπείας.....	175
Ο θεραπευτής.....	176
Θεραπευτική διαδικασία.....	177
Στάδια της θεραπευτικής διαδικασίας.....	177
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	178
Γενικές αρχές.....	178
Επιμέρους τεχνικές.....	178
Φιλοφρονήσεις-κομπλιμέντα*.....	183

Ομαλοποίηση–εξομάλυνση*	183
Θεραπευτικές ασκήσεις*	183
Ανακεφαλαίωση	184
Βιβλιογραφία	185

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου & Λία Σοφτά-Nall

Συμβολική βιωματική προσέγγιση [Carl Whitaker]	187
Αντικειμενότητες σχέσεις* και οικογένεια καταγωγής [James Framo]	188
Στρατηγική οικογενειακή θεραπεία [Jay Haley & Cloe Madanes]	189
Βιβλιογραφία	190

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 ULTRAMODERN ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ LINARES:

Η επιβεβαιωτική αποτριγωνοποίηση ως μία συστημική προσέγγιση των ψυχώσεων

Ηλέκτρα Μπεθυμούτη

Εισαγωγή	191
Επιδράσεις	193
Βασικές θεωρητικές θέσεις	195
Ταυτότητα και αφήγηση	195
Ακυρωτική μυθολογία	197
Ακυρωτική τριγωνοποίηση	198
Σκοπός της θεραπείας	199
Θεραπευτική διαδικασία	200
Ο θεραπευτής	201
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές	201
Ανακεφαλαίωση	202
Σημαντικοί όροι	202
Βιβλιογραφία	204

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

[Michael White & David Epston]

Αδάμ Χαρβάτης & Κασσάνδρα Πήτερσεν

Επιδράσεις	207
Βασικές θεωρητικές θέσεις	208
Ο θεραπευτής	210
Σκοπός της θεραπείας	211
Στάδια της θεραπείας	212
Επιμέρους πρακτικές	212
Α. Πρακτικές που βοηθούν στην περιγραφή της προβληματικής ιστορίας	213
Β. Πρακτικές που βοηθούν στην πυκνή περιγραφή της εναλλακτικής ιστορίας	219
Γ. Πρακτικές που υποστηρίζουν περαιτέρω την ενδυνάμωση της εναλλακτικής ιστορίας	221

Δ. Επιπλέον πρακτικές: Πρακτικές κοινοτικής εργασίας.....	223
Ανακεφαλαίωση-Επίλογος	224
Σημαντικοί όροι.....	224
Βιβλιογραφία.....	226

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13 Η ΔΙΑΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Γεωργία Γκαντώνα

Εισαγωγή.....	229
Επιδράσεις	231
Βασικές θεωρητικές έννοιες και θέσεις.....	232
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές.....	234
Ενεργητική ακρόαση.....	234
Το μοντέλο Βίωμα – Κίνδυνος – Ευκαιρία	235
Διαλογική κατανόηση.....	236
Δημιουργία διαλογικού χώρου.....	236
Γνώση του τρίτου είδους.....	236
Αναστοχαστικές τεχνικές.....	237
Ο εσωτερικός διάλογος του πελάτη.....	237
Ο θεραπευτής.....	238
Η προσέγγιση του Ανοιχτού Διαλόγου ως παράδειγμα εφαρμογής της διαλογικής προσέγγισης.....	239
Η διαδικασία στη θεραπευτική συνάντηση.....	240
Οι στόχοι της θεραπείας	241
Ανακεφαλαίωση	242
Σημαντικοί όροι.....	243
Βιβλιογραφία.....	245

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Νίκος Παρίτσος

Εισαγωγή.....	249
Επιδράσεις.....	251
Βασικές θεωρητικές θέσεις.....	251
Πολυεπίπεδος ορισμός του συστήματος.....	251
Πολυεπίπεδη επιστημολογία ανθρωπίνων συστημάτων	252
Συστημικό μοντέλο απαρτίωσης νοπτικών λειτουργιών	254
Αύξηση της ποικιλίας και της τάξης.....	255
Σκοπός της θεραπείας.....	255
Θεραπευτική διαδικασία.....	256
Η στάση και ο ρόλος του Θεραπευτή.....	257
Θεραπευτικές μέθοδοι και τεχνικές	257
Θεραπευτική αλχημεία	258
Ανακεφαλαίωση.....	259
Σημαντικοί όροι.....	260
Βιβλιογραφία.....	261

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15 ΤΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ (ΣΥΜΟΣΥΘ):

Το ελληνικό παράδειγμα
Χάρις Κατάκη & Γιώργος Μπογδάνης

Εισαγωγή.....	263
Ο κλάδος της ψυχοθεραπείας: Αναζήτηση συνθετικών προσεγγίσεων.....	264
Από τον κατακερματισμό του κλάδου σε πορεία σύνθεσης	264
Κοινωνικός κονστρουξιονισμός.....	265
Η συστημική επιστημολογία και η συνθετική ψυχοθεραπεία: Εξελίξεις και προοπτικές.....	265
Ο κλάδος της οικογενειακής θεραπείας: Η πορεία προς τη σύνθεση.....	266
Το συνθετικό μοντέλο συστημικής θεραπείας (ΣΥΜΟΣΥΘ): Μία πρόταση σύνθεσης.....	268
Βασικές έννοιες και αρχές του μοντέλου.....	268
Εφαρμογή του ΣΥΜΟΣΥΘ στη θεραπευτική πρακτική	277
Βιβλιογραφία.....	285

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16 ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

Λία Σοφτά-Nall & Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου

Μετάβαση από την ατομική στην οικογενειακή θεραπεία.....	291
Σύγχρονα θέματα κλινικής εκπαίδευσης στη θεραπεία οικογένειας.....	293
Ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου, σεξουαλικότητας και πολιτισμικού πλαισίου.....	293
Γνώση του Οικογενειακού Δικαίου.....	294
Συνεργασία με άλλα συστήματα τα οποία μπορεί να επηρεάζουν την οικογένεια.....	294
Γνώση και τήρηση του κώδικα ηθικής δεοντολογίας οικογενειακής θεραπείας.....	295
Εκπαίδευση, πρακτική άσκηση και εποπτεία του θεραπευτή.....	295
Εφαρμογή στην κλινική πράξη με οικογένειες.....	295
Εποπτεία στη θεραπεία οικογένειας.....	296
Βασικά σημεία της εκπαίδευσης του θεραπευτή στην εποπτεία.....	296
Ανακεφαλαίωση.....	297
Βιβλιογραφία.....	297

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Λία Σοφτά-Nall & Βάσω Παπαδιώτη-Αθανασίου

Διαγενεακή προσέγγιση.....	299
Γενεόγραμμα.....	299
Συλλογή πληροφοριών.....	300
Ομαλοποίηση μετά τις πληροφορίες.....	300

Διαφοροποίηση του θεραπευτή.....	301
Επιλογή ενός μέλους για θεραπεία.....	303
Γενεόγραμμα των εκπαιδευόμενων θεραπευτών.....	303
Θέση των παιδιών στο γενεόγραμμα.....	304
Επικοινωνιακή προσέγγιση.....	304
Προσδοκίες.....	304
Ο υποδεικνυόμενος ασθενής.....	305
Διερεύνηση της αυτοεκτίμησης των μελών.....	305
Η παρουσία και η προσωπικότητα του θεραπευτή.....	305
Βιωματική εκπαίδευση στην επικοινωνία.....	307
Η χρήση του οικογενειακού γλυπού.....	308
Αλλαγή των κανόνων.....	309
Κλείσιμο των συνεδριών.....	311
Δομική προσέγγιση.....	311
Σύνδεση-σύμπραξη με την οικογένεια και ανίχνευση.....	311
Χάρτης της οικογένειας.....	312
Αναδόμηση και οριοθέτηση της οικογένειας.....	312
Εστιασμένη στη λύση προσέγγιση.....	313
Θέση των στόχων.....	313
Η χρήση των ερωτήσεων.....	314
Ανίχνευση και ομαλοποίηση.....	315
Αναζήτηση των εξαιρέσεων.....	315
Επισήμανση των λύσεων.....	315
Η ερώτηση του θαύματος.....	316
Θεραπευτικό διάλειμμα.....	316
Φιλοφρονήσεις.....	317
Βιβλιογραφία.....	317
ΕΛΛΗΝΟΑΙΤΑΛΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΟΡΩΝ.....	319
Βιογραφικά Συγγραφέων.....	323